

การแก้ปัญหาวัยรุ่นไทยกับการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่สาม

ได้พิจารณารายงานเรื่องการจัดการแก้ปัญหาวัยรุ่นไทยกับการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม^๑

รับทราบ ว่าปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมในวัยรุ่นมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุปัจจัยซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ซึ่งหลายสาเหตุปัจจัยสามารถป้องกันได้ เช่น การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตระหนัก ว่าการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมในวัยรุ่นก่อให้เกิดผลกระทบตามมาอย่างกว้างขวาง ทั้งต่อตัววัยรุ่นและทารกที่เกิดมาจากแม่วัยรุ่น ไปจนถึงครอบครัว ชุมชน สังคมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

รับทราบว่า หลายหน่วยงานให้ความสนใจดำเนินงาน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมของวัยรุ่น ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ตลอดจนองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ ๑ ได้เคยมีมติประเด็นสุขภาวะทางเพศที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมไปแล้ว

ชื่นชม กับการดำเนินงานของหลายภาคส่วนที่ได้มีความพยายามปฏิบัติงานอย่างจริงจัง และสานต่อความมุ่งมั่นเพื่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสุขภาพทางเพศ และการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมของวัยรุ่น รวมทั้งพยายามผลักดันจนเกิดเป็นประเด็นสาธารณะนำสู่การพิจารณาของสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ ๓

มีความกังวล ต่อการดำเนินงานเพื่อจัดการปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมในวัยรุ่น ที่กลไกระดับชาติของหน่วยงานภาครัฐที่จะเริ่มขึ้นในช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งมีความจำเป็นต้องเร่งแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่ รวมทั้งต้องเชื่อมโยงประสานงานระหว่างกลไกหลักของภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ เข้าด้วยกัน อีกทั้งมติในสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑ ในประเด็นสุขภาวะทางเพศ หลายข้อยังเป็นมติที่กว้างไม่เฉพาะเจาะจง และมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานทำให้ไม่สามารถบรรลุผลการปฏิบัติตามมติได้อย่างเต็มที่

จึงมีมติดังต่อไปนี้

๑. ขอให้คณะกรรมการพัฒนาอนามัยการเจริญพันธุ์แห่งชาติ ร่วมกับคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น เครือข่ายด้านสุขภาวะทางเพศของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกันพิจารณาจัดตั้งกลไกร่วมในการดำเนินการ

๑.๑ แปลงนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนามีการเจริญพันธุ์แห่งชาติ และยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนตั้งครรภ์ไม่พร้อม สู่แผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

^๑ เอกสาร สมัชชาสุขภาพ ๓ / หลัก ๔

ครอบคลุมทุกระดับ รวมทั้งจัดทำมาตรการเร่งด่วน ในการจัดการปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแบบบูรณาการ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๔

๑.๒ ให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนในระดับจังหวัด จัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอนามัยการเจริญพันธุ์วัยรุ่นและเยาวชนทุกระดับ ดำเนินการติดตามประเมินผล ภายใต้นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรการเจริญพันธุ์แห่งชาติ ฉบับที่ ๑ และยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในกลุ่มเด็กและเยาวชน

๑.๓ ประสานการดำเนินงาน กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๒. ขอให้กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่มีสถานศึกษาในสังกัด ร่วมกับองค์กรภาคีรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาควิชาการ และภาคประชาสังคมดำเนินงานพัฒนาการเรียนการสอนเพศศึกษา^๒ (sexuality education) จริยธรรมและศีลธรรมและจัดให้มีระบบรองรับการแก้ปัญหาแก่นักเรียน นักศึกษาที่ตั้งครรภ์ในระหว่างการศึกษา โดย

๒.๑ พัฒนาศักยภาพและสร้างทัศนคติที่ถูกต้อง แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรในสถานศึกษา รวมทั้งสร้างเครือข่ายผู้สอนเรื่องเพศศึกษา ให้ครอบคลุมทั้งในและนอกระบบ การศึกษา

๒.๒ จัดให้มีกระบวนการเรียนการสอนเพศศึกษารอบด้าน (Comprehensive sexuality education) ที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ โดยเริ่มให้มีการเรียนการสอนเพศศึกษาและจริยธรรมทางเพศตั้งแต่ปฐมวัย โดยการเพิ่มกิจกรรมนอกหลักสูตรและสร้างเสริมทักษะทางสังคม และให้มีระบบติดตามกระบวนการเรียนการสอนและหนุนเสริมโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๓ ให้สถานศึกษาปรับกระบวนการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน นักศึกษาที่ตั้งครรภ์ ให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้อง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๕ และ มาตรา ๒๔ (๖) เพื่อให้โอกาสนักเรียน นักศึกษาที่ตั้งครรภ์ ได้รับการศึกษาจนจบหลักสูตรโดยไม่เป็นอุปสรรคต่อการตั้งครรภ์

๒.๔ ให้สถานศึกษาร่วมกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบเป็นธุระในการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบที่หลากหลายโดยคำนึงถึงสิทธิประโยชน์และการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน เป็นสำคัญ

๓. ขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการร่วมกับองค์กรภาคีรัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน และเครือข่ายเด็กและเยาวชน

๓.๑ สนับสนุนการดำเนินงานเสริมสร้างสุขภาวะทางเพศ และอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับเด็กและเยาวชน โดยบรรจุไว้ในแผน ๓ ปี และกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๒ สนับสนุนให้ชุมชนออกมาตรการทางสังคม ที่สอดคล้องกับศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และบริบทของชุมชนในแต่ละพื้นที่ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมในวัยรุ่น

^๒ เพศศึกษา (sexuality education) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ในแต่ละช่วงวัยเกี่ยวกับเจตคติ ความรู้ พฤติกรรมทางเพศ เพศภาวะ และวิถีชีวิตทางเพศ เพื่อก่อให้เกิดความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพศ และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

๓.๓ ให้กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ทุกแห่ง พิจารณาจัดสรรงบประมาณ เพื่อดำเนินงานดังกล่าว ที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็ก เยาวชน และครอบครัว

๓.๔ ให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งดำเนินการในเรื่องสุขภาพทางเพศวัยเจริญพันธุ์ ผ่านการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่

๓.๕ สนับสนุนและพัฒนา พื้นที่ สื่อ และกิจกรรมที่สร้างสรรค์เดิมและขยายพื้นที่สื่อ และกิจกรรมที่สร้างสรรค์ใหม่สำหรับเด็กและเยาวชน ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

๔. สมาชิกสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ จะให้ความร่วมมือในการดำเนินงานดังนี้

๔.๑ ร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งรณรงค์สร้างทัศนคติเชิงบวกเรื่องเพศในสังคม รวมทั้งปลูกฝังให้เด็ก เยาวชน ครอบครัว และชุมชน มีความรับผิดชอบในเรื่องเพศ รู้จักเคารพในบทบาทหญิงชาย ปลูกฝังจริยธรรมและศีลธรรม ตลอดจนดำเนินการเฝ้าระวังและควบคุมสื่อต่าง ๆ ที่นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องในเรื่องเพศอย่างจริงจัง และสนับสนุนให้เกิดสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ให้ปรากฏสู่สังคมให้มากขึ้น

๔.๒ ร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนและองค์กรในชุมชน เพื่อการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

๔.๓ ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครองในและนอกสถานศึกษา เครือข่ายครอบครัวและชุมชน เครือข่ายเด็กและเยาวชน เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาความรู้ ทัศนคติในเรื่องเพศเชิงบวก จริยธรรม และศีลธรรม ให้แก่เด็ก เยาวชน และพ่อแม่ผู้ปกครอง รวมทั้งการจัดทำแนวทางเพื่อส่งเสริมให้สามารถสื่อสารเรื่องเพศได้อย่างเหมาะสมกับช่วงวัย และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

๔.๔ ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดบริการที่หลากหลายเป็นมิตรแก่วัยรุ่น สนับสนุนการทำงานของศูนย์พึ่งได้ (OSCC) ศูนย์บริการที่เป็นมิตร ศูนย์ให้คำปรึกษาที่ทำงานตลอด ๒๔ ชั่วโมง งานบริการสุขภาพของสถานศึกษาทุกระดับ และรวบรวมข้อมูลของหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมให้แก่เด็กนักเรียนนักศึกษาทั้งระหว่างการตั้งครรภ์และหลังการตั้งครรภ์

๔.๕ ร่วมกับคณะกรรมการนโยบายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติและคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ เข้มงวดในการจัดการพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน ตามยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ เช่น การบังคับใช้กฎหมายห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่เยาวชน การควบคุมจำนวนและความหนาแน่นของร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในทุกพื้นที่และการควบคุมการทำตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

๔.๖ สนับสนุน เร่งรัด และผลักดันร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองอนามัยการเจริญพันธุ์ พ.ศ..... ให้สามารถประกาศใช้ได้ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๔

๕. ขอให้เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ รายงานความก้าวหน้าต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๕